

УДК 792.97.071.2.027(44)(043.2)

О. І. БЕЛЬДЕЙ, магістрант Харківської державної академії культури зі сценічного мистецтва (науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент Тополевський В. Ю.)

ТВОРЧИСТЬ Ф. ЖАНТІ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФРАНЦУЗЬКОГО МИСТЕЦТВА ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК

Розглянуто роботу французького режисера, а саме етап його становлення, як він прийшов до театру ляльок, та взагалі який вплив мав на нього французький театр ляльок середини двадцятого віку.

Ключові слова: Ф.Жанті, театр ляльок, гіперболізована комічність, сюрреалістичні вистави.

На теренах українського театрознавства творчість французького режисера Ф. Жанті досліджена не була, перш ніж перейти одразу до становлення цього режисера, треба проаналізувати основні тенденції розвитку французького театру ляльок третьої чверті ХХ ст., як вони вплинули на Ф. Жанті, так як, спочатку він був режисером театру ляльок, необхідно ознайомитися з національними традиціями французького театру ляльок, оскільки, саме вони формулюють основу та специфіку театру будь-якої країни протягом усієї історії його розвитку.

У Франції були сформовані міцні традиції ярмаркового театру, який своїми витокami сягає середньовічних вистав на релігійні теми, які, доречі, дали назву одному з різновидів ляльок – маріонетці, що збереглася до сьогоднішніх днів. Також у Франції був створений власний самобутній театр. У 1960–70-х рр. театральне мистецтво усієї Європи зосереджувалося в багаточисельних кабаре, кафе-театрах, мюзік-холлах, не була виключенням і Франція [4, с. 44].

Філіп Жанті – у дитинстві він пережив доволі важкі потрясіння: Другу світову війну, та втрату батька, який зірвався з гори, катаючись на лижному спуску. Ці події наклали відбиток на психіку хлопця – довго він був вкрай замкнутим і відчував великі проблеми в спілкуванні з людьми, - головною проблемою для мене було спілкування. Мені було важко жити. У мене були параноїдальні напади. Мені здавалося, що я проходжу через щойно збудоване місто, і як тільки я піду звідти, його демонтують» [2].

У 1961 р. він взяв участь в конкурсі, організованому комунікаційною групою «Publicis», в якому брали участь талановиті люди з в різних галузей мистецтва. Він виграв захід під назвою «Обмін професіями», завдяки своїй майстерності лялькаря. Під патронатом ЮНЕСКО в рамках масштабного проекту «Схід-Захід» Ф. Жанті зі знімальною групою здійснив кругосвітню подорож по 47 країнах – «L'Expédition Alexandre» («Експедиція Олександра») (1962–1965). Таку назву подорож отримала через те, що Ф. Жанті виступав з маріонеткою на ім'я Олександр і знімав місцеві лялькові вистави. Під час цієї подорожі режисер зняв документальний фільм «Обряди та ігри» про лялькарів з різних країн. Зустрічі, партнерські відносини, нові враження від театрів ляльок різних країн, а головне – пейзажі та ландшафти, що побачив Ф. Жанті в Олександрівській експедиції, потім істотно вплинуть на його творчість та оформлення вистав.

Подорож та створення декількох маріонеток стали для Ф. Жанті серйозним приводом нарешті позбутися власних психічних проблем та налагодити нормальний контакт з людьми. Режисер зовсім не планував пов'язувати життя з театром ляльок, проте обставини склалися таким чином, що він продовжив свої пошуки у цьому напрямі, адже ті відкриття, знання та знайомство з різноманітними практиками, пов'язаними з театром ляльок та анімації, здобуті упродовж експедиції, глибоко змінили ставлення художника до ляльок та неживих предметів.

Після закінчення Олександрівської експедиції Ф. Жанті оселився в Парижі. Це був період сплеску мюзик-хольного напрямку, що створювало ґрунт для розвитку і вдосконалення лялькарських технік, експериментів в області музикальності й темпо-ритмічності, оптичних ілюзій, світлових ефектів та інших сценографічних елементів, з яких складається художнє оформлення вистав.

Дійсно, спочатку Ф. Жанті творив у межах класичного театру ляльок, хоча й з властивими тільки його творчості особливостями. Як правило, він влаштуовував лялькові вар'єте: вистави, що склалися з декількох окремих номерів – естрадних ескізів, мало або взагалі між собою не пов'язаних, з різними героями. Виконувалися такі вистави як у невеликих, так і в великих залах, або як окремі номери, або в якості повноцінних вечірніх вистав. Для ранніх описів Ф. Жанті характерна гіперболізована комічність, що взагалі охоплює більшу частину лялькового театру. Його ляльки поводилися нарочито напружено, часом неврівноважено [1, с. 336].

Переламним періодом у житті й творчості Ф. Жанті була зустріч з хореографом Марі Андервуд у 1967 р., з якою він у наступному році заснував театральну компанію «Compagnie-PhilippeGenty» («Компанія Філіппа Жанті»), після чого починається довгий період творчих пошуків. Режисер постійно говорив, що партнерство з М. Андервуд повністю його змінило: до неї він був гранично закритою людиною, відповідно камерними були його вистави, вона ж зі своїм досвідом хореографії відчутно зрушила його в напрямку живих перформерів і більших просторів [3, с. 240].

Таким чином, якщо ранні твори Ф. Жанті були призначені для кабаре й мюзик-холу, то з часом лялькар вирішує більше не виступати в кабаре, а намагається, зберігаючи мюзик-хольну стилістику, розробити більш складні сюжети, орієнтовані на короткі гумористичні сцени.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вилисов В. Нас всех тошнит: как театр стал современным, а мы этого не заметили / В. Вилисов. – М. : Издательство АСТ, 2019. – 336 с.
2. Годер Д. Лабиринты Филиппа Жанти. Как вернуться из путешествия в подсознание // Итоги. – №40. – 14.10.1997. – Режим доступа : <https://stengazeta.net/?p=10001649>
3. Годер Д. Художники, визионеры, циркачи : Очерки визуального театра / Дина Годер. — М. : Новое литературное обозрение, 2012. — 240 с.: ил.
4. Голдовский Б. Истории драматурги театра кукол / Б. Голдовский. – М. : Галерея Анастасии , 2007. – 44с.

